

ORSZÁGOS MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM.

HOPP FERENC
EMLÉKKIÁLLÍTÁS
1933

IRTA

FELVINCZI TAKÁCS ZOLTÁN

HOPP FERENC KELETÁZSIAI MŰVÉSZETI MUZEUM
BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY ÚT 103.

HFM Könyvtár
20250828

BE 124 (31.241)

ORSZÁGOS MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM.

*Baktay Ervin
kedves barátomnak
szereffel*

5576/30

Takács Zoltán

HOPP FERENC
EMLÉKKIÁLLÍTÁS

1933

IRTA

FELVINCZI TAKÁCS ZOLTÁN

HOPP FERENC KELETÁZSIAI MŰVÉSZETI MUZEUM
BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY ÚT 103.

HFM Könyvtár
20250828

BE 124
(31.241)

Korvin István könyvnyomda, VI., Lovag ucca 3.

Ez a kis kiállítás kettős jubileum szerény megünneplésére szolgál. Most van száz éves évfordulója annak, hogy Hopp Ferenc megszületett, s most tölti be a Hopp-Muzeum fennállásának tizedik évét.

Hopp Ferenc 1833 április 28.-án született Fulnekben, egy morvaországi német városkában. 13 éves korában jött Pestre tanulónak Calderoni Istvánhoz, a Calderoni cég alapítójához. Később társtulajdonosa, majd tulajdonosa lett az üzletnek. Ötször utazta körül a földgolyót. Első ízben 1882—83-ban, utoljára 1913—14-ben. 1919 szept. 9.-én halt meg. Ifjukorában hosszú időt töltött Amerikában — New-Yorkban — és érdeklődését a távol-kelet iránt különösen az első japáni követség megjelenése az Egyesült Államokban keltette fel. Kezdetben leginkább különlegességeket, később inkább keletázsiai, kínai, de még nagyobb mennyiségben japáni műtárgyakat gyűjtött. 1919 április 28.-án határozta el, hogy egy keletázsiai művészeti muzeumot alapít, még pedig úgy, hogy gyűjte-

ményét a magyar államnak ajándékozta azzal a feltétellel, hogy minden magyar állami tulajdonban lévő keletázsiai műtárgyat az ő gyűjteményével egyesítsenek. Az alapítójáról nevezett új muzeumot, amely az O. M. Szépművészeti Muzeum fiókinstézete, 1923 április 28.-án nyitotta meg a Kormányzó Ur képviselőjében néhai gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter.

Azóta a muzeum, a nehéz viszonyok ellenére is, meglehetősen gyarapodott, részint más közgyűjtemények kelet-ázsiai anyagának fokozatos beolvasztása útján, részint azon vételekkel, melyek a Hopp-féle anyag muzeumi szempontból használhatatlan részének eladása útján váltak lehetővé, végül pedig — de nem utolsó sorban — lelkes és áldozatkész barátainak ajándékaival. Az utóbbiak közül legyen szabad ezuttal is hálásan kiemelnünk első sorban Schwaiger Imre, Londonban élő hazánkfia, azután Szabó Géza pekingi barátunk és az elhalt dr. Bischitz Gyula neveit.

Felvinczi Takács Zoltánnak, a Hopp-Muzeum igazgatójának eszméje volt, hogy Hopp Ferenc születésének 100 éves és a Hopp-Muzeum fennállásának 10 éves fordulóját egy olyan kiállítással ünnepeljük meg, amely a muzeum egyes darabjain kívül a többi közgyűjtemények és a kelet-ázsiai művészet budapesti gyűjtőinek anyagából is bemutat fontosabb szemelvényeket, főképen azzal a célzattal, hogy az ázsiai kultúra részei közt meglevő ősi kapcsolatokat megvilágítsa. Az ő lelkes munkája, melyet a kelet-ázsiai művészet és a Hopp-Muzeum propagálása körül végez, ezuttal is szép eredménnyel járt, s a kiállítás,

ha nem is számra, de érdekességre igen figyelemreméltó és nem méltatlan Hopp Ferenc emlékéhez.

A másik aktus, melyet a Hopp-centenáriumra tervezünk, az lesz, hogy régi s csupán a súlyos viszonyok miatt halasztott kötelességünkhöz képest felállítjuk Hopp Ferenc művészi síremlékét. Erre nézve az előkészületek már megtörténtek.

Barátainknak, jóakaróinknak és azoknak a kartársainknak, akik a kiállítás létrejöttében szívesek voltak bennünket támogatni, őszinte köszönetet mondunk és ezzel átadjuk a kiállítást a nagyközönségnek és első sorban azoknak, akik együtt éreznek velünk Hopp Ferenc nemes emlékének tiszteletében.

Budapest, 1933. április 22.

Petrovics Elek
főigazgató.

HFM Képtár
2024.08.28

Az olvasás megkönnyítése céljából a kínai, japáni és indiai szavakat a köztudatba leginkább átment régi szabály szerint írtuk át, melynek megfelelően a magánhangzók úgy ejtendők mint az olasz és a mássalhangzók mint az angol nyelvben.

Nagy-Ázsia művészete.

A régi nagy hitek, melyek ki tudja már milyen ősi forrásra vezethetők vissza és ösztönné mélyülve tartják fenn magukat a nagy tömegekben, tudományos igazolásra is szoktak találni utólag, ha a tudomány nem áll meg a féligazságok felismerésénél. Így igazolódik a művészeti kutatás terén is az „ex oriente lux” hite. Sőt az emlékek vizsgálata arról győz meg bennünket, hogy Ázsia, Európa sőt Afrika történelem előtti művészetében voltak közös jellemző vonások, amelyek valósággal feljogosítanak bennünket arra, hogy az ősemlék, vagy legalább is az újabb kőkorszaki ember világművészetéről beszéljünk.

Nincs jogunk egyszerűen tagadni azt a tételt, mely szerint hasonló okok hasonló okozatokat eredményezhetnek bárhol a világon. Ha azonban különböző, egymástól gyakran igen távoleső helyeken és nagy, sőt hihetetlenül nagy időközökben hasonló világnézeti

formákból fakadó hasonló művészeti formák jelentkeznek, akkor legkevésbé sem szabad az egyezéseket a véletlen játékanak tulajdonítanunk.

Ázsia úgy élt mindig a köztudatban mint a mozdatlanság, a hagyományokhoz való ragaszkodás megtestesülése. Ennek a közhellyé vált hitnek is megvan a maga komoly alapja. Ázsiában nagy területi egységeken nagy tömegek élnek, melyek megtartották kapcsolatukat a régenmulttal, sőt az őskorral is. Nem szabad e megállapítástól visszariadnunk. Hiszen találunk az ősrégi legegyszerűbb életformákhoz ragaszkodó néprétegeket még Európában is, különösen a kontinens Keletén, oly területeken, melyeknek képe összefolyt mindig a szorosabb értelemben vett ázsiai részekével. Ha Nagy-Ázsiáról beszélek, hozzászámítom az Uralon túli Ázsiához Keleteurópát is.

A Kelet határa a világtörténelem évezredeinek folyamán természetesen többször változott. Az őskori Európa és Ázsia közt, amint az emlékekből látjuk, nem vonható művelődéstörténeti határvonal. A hellén műveltség kialakulása előtt Egyiptom, Mezopotámia, Irán és a hozzájuk kapcsolódó művelődési területek gyakoroltak döntő befolyást a Földközi tenger partjain élő népekre. Hazánk rónaságainak lakossága ekkor az észak- és középázsiai népek nagy közösségéhez tartozott.

A klasszikus világ bukása után átcsaptak a népvándorlás hullámai az európai szárazföldön. Erős keleti hatást eredményezett azonban a keresztyénség terjedése is. E folyamatoknak az lett a következménye, hogy a középkor művészeti hitvallásában Ázsia

és Európa ismét közös nevezőre jutott. A renaissance, melynek lényege tagadhatatlanul a klasszikus ókori eszménykép feltámasztása volt, újra elválasztotta egymástól a két földrészt. A keleti keresztyénség művészete azonban közösségben maradt továbbra is Ázsiával.

Európa művészete, a nyugati ember felfogásának megfelelően, az egyéni érzékelés irányában fejlődött, míg a keletieknek azt jelentette a művészet mindig, amit annak idején az ősembernek jelentett: vallási, vagyis mágikus ténykedést. Az ősembernél az ábrázolás varázslat, szellemidézés volt. Az ázsiai népeknél megmaradt a legújabb időkig a hit, hogy a festő a képet befejező utolsó vonásokkal életet visz az ábrázolás tárgyába. Ugyanez az ősemberig visszavezethető hagyományos álláspont érvényesült azonban más művészeti ágakban is. Hogy a leginkább kézügyben fekvő anyagnál maradjak: a keleti szőnyegek népiesebb fajtáin, különösen a kaukázsiakon és a turkománokon, valamint a velük rokon keleteurópai szőtteseken és varrottasokon igen sok olyan mintát találhatunk, amely nagyon fontos szerepet játszott már az ősember, de különösen a történelem előtti keleti, elsősorban az iráni őslakosság művészetében. Az egymás örökébe lépő tömegek életformáinak állandósága fentartotta a belső összefüggést a multtal.

Belső összefüggést kell látnunk a Keleten mindezekelőtt a legjelentősebb építészeti alkotásoknak, a szentélyeknek szerkezetében. A kőkorszak végéről maradtak fenn a világ különböző részein az u. n. cromlechek, kőralakban sorakoztatott kőtömbök, me-

lyek nyilván szent helyeket határoltak. E szent köröket négy nyílás szokta megszakítani a négy égtáj irányában. E nyílásokban már kifejezésre jut a kozmikus alapgondolat, a mindenek sorsát intéző égi erők és különösen az életet adó nap tisztelete, ami az ókori keleti nagy vallásrendszerek vezető gondolatává fejlődött.

Egyiptom legrégebbi piramisai és templomai keletre nyíló bejárattal épültek. India régi szentélyeinek, a sztupáknak és templomoknak felépítésénél, emelték légyen azokat akár a buddhisták, akár a különböző hindu felekezetek hívei, aranyszabály maradt a központi elrendezés a négy égtáj irányának hangsúlyozásával. Iskolapéldája ennek valamennyi híres elő- és hátsóindiai emlék: a magyarországi kúnhalmokhoz hasonló óriási sztupa Sanchiban a Kr. előtt 2. vagy 1. századból épen úgy mint Jáva szigetén a 8. század végén, vagy talán a 9. elején épült Borobudur, Kambodjában a 12. századból való angkori templom — Angkor Wat, Burmában az újabbkori rangooni Shwe Dagon stbi.

Az indiai nagy sztupákat, melyek nem egyebek mint Buddha emlékeztetőre emelt halmok, kerítés veszi körül, négy kapuval a négy égtáj felé. A sanchi stupánál nem egyenes, hanem derékszögben forduló utak vezetnek a négy kapuhoz. Az így keletkezett horogkereszt, tehát minden félreértést kizáró módon jelentkezik itt mint kozmikus napjelvény. Ceylon szigetén a sztupákat, melyeket ott dagabáknak neveznek, nem is kerítések, hanem oszlopok veszik körül, mint a cromlehek kövei a szent helyeket.

Hátsóindia kezdetleges életet élő népeinél ma is megvannak a nagy bálványkövektől körülzárt szent helyek. A bennszülöttek azt hiszik, hogy halott őseik lelkei e köveken szoktak megpihenni.

Nem szükséges azonban hasonló jelenségekért olyan messze mennünk. Szatmár vármegye legkeletén fekvő szülőföldemen, görögkeleti és görögkatholikus román falvakban, nagy lapos kövek fekszenek a régi fatemplomok körül. Minden családnak megvan a maga hagyományos ősi köve, melyre a régi szokás szerint húsvét ünnepén telepedett le, elfogyasztani a szenteltet. Mit láthatunk egyebet e szokásban, mint a halottak szellemének bemutatott ősi áldozat és a halotti tor maradványát? Máramaros megye egyes falvaiban gyertyát is szoktak gyujtani e köveken a halottak emlékére. Ha számbavesszük azokat a szokásokat, melyek — különösen a keleti keresztyénség területén — a hagyományokat tisztelő parasztnépnél a mai vallás keretén belül is életbenmaradtak, meggyőződhetünk róla, hogy az őskor szelleme, ami véleményem szerint egyértelmű Nagy-Ázsia szellemével, a mai napig sem tekinthető kihaltnak ott, hol a tömegek életének folytonossága lehetővé tette az ősi gondolat fennmaradását, vagy legalább is annak még régebbi népektől való átvételét.

Az ősemlék kozmikus építészeti gondolata irányadó maradt mindvégig, minden nagy keleti nép művészetében. Miután pedig a Keleten minden művészi ténykedés alapjában vallási ténykedés, a kozmikus vallási jelkép a lakóházak, falvak és városok építésében is érvényesült. Az indiai építészet régi szabályai

szerint a városokat és falvakat egy kelet-nyugati és egy észak-déli irányban haladó főucca, a rajapatha és a mahakala osztja négy egyenlő részre. Ez uccák végén nyílik a négy égtáj felé a négy kapu. Kínában az a szabály fejlődött ki, hogy minden fontos épület délre nézzen. A legnagyobb tiszteletnek örvendő kínai épület, az ég oltára Pekingben, tulajdonképpen nem egyéb mint a négy égtájat jelölő háromszoros terrasz. — A nagy keleti építészeti alkotások ilyenformán elsősorban nem is épületek, hanem a mindenség jelképes kifejezői lettek.

Az egyszerű kereszt négy egyenlő ággal, a vele egyértelmű két átmérő a körben, a kör maga és a horogkereszt kozmikus jelképek voltak már az őskorban és a Keleten meg is tartották értéküket, egyrészt a vallásbölcsélet legmagasabb régióiban, másrészt a néphitet megtöltő babonákban. Mint szerencséthezó titokzatos erejű jelek gyakran fordulnak elő talizmánokon, ékszereken és az úgynevezett kisművészet más emlékein. Fejlettebb vallási rendszerek, mint a buddhizmus és a teljesen kozmikus kínai taoizmus, szigorúan ragaszkodnak egyes őskori jelképekhez, elsősorban a horogkereszthez, amivel kifejezésre juttatják azt is, hogy az ősi napkultusz mennyire hozzátartozik a lényegükhöz.

Az ősi kozmikus gondolatok különösen érthető formában jutnak kifejezésre a kínai kerek bronztükrökön, melyek közül a legrégebbek a Han-korszakból (Kr. e 206—Kr. u. 220), vagy még a megelőző idők-ből származnak. E tükröknek varázserőt tulajdonítottak. Azt is hitték róluk, hogy rossz behatások ellen

védelmül szolgálnak, A tükrök hátlapját domborművek díszítik, melyek a régibb fajtákon kozmikus, azaz csillagászati ábrázolásokat tartalmaznak és négyes beosztásúak. E mágikus tárgyak legrégibb őseire rá találunk már azok közt a festett ékítmények közt, melyek az iráni Susa területén az időszámításunk előtti negyedik évezredben készült cserépedényeken láthatók. Kappadociában a Krisztus előtti harmadik évezredből való pecséteken már előfordul a napkorong ábrázolása, a benne elhelyezett kereszttel. Észak-európa és Északázsia bronzkorában általánosan használatos ez a jelkép. Az ókori Perzsiában felismerhető a színes mázzal bevont persepólisi téglákon. Ezeknek mintájára készültek azok az igen hasonló és többnyire egyszerű négyes beosztással, azaz napkereszttel díszített bronzkorongok is, melyek a népvándorlás folyamán hazánk területére is eljutottak. De ezeknek lezármazottai a két átlóval négy részre osztott négyszögek a keleti szőnyegeken is, melyek mai napig fennmaradt hit szerint a napistenség jelképei.

Kozmikus és ennél fogva jelképes a Kelet művészete egyéb tekintetben is. Érvényesült benne az ősrégi jelképes felfogás akkor is, ha emberi alakot ábrázolt. A dolog természetének ugyan azt kellett magával hozni, hogy a régi törvények ne éreztessék itt olyan általánosan és következetesen a hatalmukat mint az építészetben, vagy a díszítő művészetben. Az őskori eszménykép azonban sokáig élt tovább a történelmi időkben Ázsiaszerte, sőt olyan feladatok megoldásánál, melyeknél a hagyomány mindenképen erősen szokott érvényesülni, sohasem adott helyet újabbaknak.

Az emberi alak ábrázolása legkevésbé sem volt öncél az ősember művészetében.

Az őskőkorszakból közismertek a humorosan Venusnak nevezett női szobrocskák, melyek közül legnevezetesebb a willendorfi, de amelyhez hasonlót nálunk Szentesen is találtak. Ez alakokat valósággal eszményi túlhízottság jellemzi. A nőiességet kifejezésre juttató testrészek tömegei a végsőig fokozva láthatók rajtuk. Újabban bizonyosodott be, hogy a steatopygiának ez a túlértékelése a régibb kőkorszakban mondhatni nemzetközi volt. A kövér Venus előkerült ugyanis Szibériából is.

Stilizált emberábrázolás jellemzi azonban a fennmaradt emlékek szerint az újabb kőkorszakot is, úgy szólván az egész világon. A neolit művészet embertípusának jellemző formái a természetellenesen keskenyre fűzött derék és ezzel ellentétben a valószínűtlenül széles váll, csipő és comb. Ez természetesen nem a valóságban létező, hanem a természetfölötti mozgékonyssággal, hajlékonysággal és erővel felruházott ember, az Übermensch, a hősosz, a bűvös vadász.

Ilyennek látja az embert a művészi képzelet az őskori és ókori Iránban, Chaldeában, Egyiptomban, Indiában, Kinában és Japánban, sőt az Egei tenger szigetein, Mükénében, Krétában, Ciprusban és a tulajdonképeni Görögországban is.

A darázsdereku embert megtalálták a perzsiak újabb kőkorszak, vagyis az időszámításunk előtti 4. évezred cserepein. Megtalálták Mezopotámiában a sumir művészet előzményei közt. Ez a típus öröklődött át az egyiptomiakhoz, hogy ott kifejlődjék belőle az

a szélesvállú, de karcsú emberi alak, melynek alsótestét és fejét oldalnézetben, mellét azonban előlről, egész szélességében szokták ábrázolni. A könnyű mozgású hajlékony izomember a legjellemzőbb típus a műkénéi művészet leghíresebb emléke, a vafiói aranyserleg és a szintén nagyon híres krétai — hagia triadai — alabástromváza domborművei közt is. Letagadhatatlan a rokonság e műtárgyak és a kaukázusi bronzkor emlékei közt, melyeken az emberi alak valósággal sodronnyá keskenyítve jelentkezik. Ilyen emberfajtából való Gilgames, az ókori Babylonia nemzeti hőse és az ókori nyugati Perzsia lurisztáni területéről való bronztárgyak és az etruszk emlékek ember-tipusa is.

A görög művészet területén a Kr. előtti 8. század geometrikus stílusában találunk hasonló jelenségekre. A lelőhelyükről Dipylon vázáknak nevezett edények falán darázsderekű férfiak feketével festett alakjai láthatók.

Az egyiptomi módra feszesen álló hőrozsaszobrok, melyeket régen Apollo-alakoknak tartottak, még rokonságot mutatnak ezzel a tipussal.

A hellén művészet fénykorában, a Kr. e. 5. században fejlődött ki ezzel szemben az az eszménykép, melyet a homocentrikus művészet központi problémájának nevezhetünk. Azt az eszményi emberalakot kell értenünk ezalatt, mely nem áll többé szervetlenül egymás mellé helyezett és írott szöveggént leolvasható jelképes formákból, hanem a fizikai valóság látszatának megfelelő, szervesen egymásba kapcsolódó részekből.

Az őskor embere nem ismerte a művészetet mint külön fogalmat. A művészet nála a varázslás egyik eszköze volt. Ha egy művészi tehetséggel megáldott embernek sikerült lerajzolni, lefesteni, kifaragni vagy megmintázni egy élő lény alakját, azt hitték erről, hogy alkotója hatalmába kerítette és belevitte a külső formával együtt az ábrázolt lelkét is. Miután azonban a lélekről alkotott képzetet csakis közhelyekkel lehetett általánosan érthető módon kifejezni, az őskori mágikus jellegű művészet nem egyénített a valóság látszata szerint, hanem tipikus formákat, fajképeket kívánt.

Az őskori művészetnek nem volt szüksége a valószínű ábrázolásra. Nem volt szüksége arra, hogy a valóság látszatát keltse, mert az út, melyen járt, épen az ellenkező irányba vezetett. Az ősember szemében a művészi ábrázolás nem utánzás, nem látszatkeltés, hanem a varázserejű művész által teremtetett valóság volt. A művészi forma értékét tehát nem szabta meg az őskorban egyszerűen a szemén át szerzett élvezet, hanem az ábrázolás által felidézett hagyományos fogalom tisztasága.

A Nyugat művészete akkor szakadt el végérvényesen az ősember és ezzel együtt a Kelet művészetétől, mikor függetlenítette magát az ősi és amint látszik egyetemes értékű típusoktól és a természetben, elsősorban pedig az emberben, a való életet figyelte meg s annak látszatát akarta kelteni. Ennek elérése céljából elsősorban arra volt szüksége, hogy az emberi test tengelyét, a törzset figyelje meg és merítse ki formailag. Ebből folyt azután a minden irányu szabad

mozgás és ezzel kapcsolatban a térprobléma kifejllesztése. Az őskor és a keleti népek művészetét ez sem érdekelte. Mindkettő a síkproblémánál, a két dimenziós sík díszítésénél maradt.

India és Kína művelődési körének művészei kitarottak tehát továbbra is a kozmikus világnézetnek megfelelő jelképes formák mellett.

Hatott ugyan rájuk, elsősorban Északnyugati India és a vele hatásos afghanisztani buddhista művészetre a Nagy Sándor utódai és a parthusok alatt Perzsiában és Baktriában virágzott ázsiai iráni hellenizmus, mely azután a buddhizmussal együtt Belsőázsiaán át Kínába is eljutott. Ez a hellenisztikus hatás azonban sohasé érintette, sem Indiában, sem másutt Ázsiában a vallásos ábrázolás lényegét. Ázsia megmaradt mindig az ősi bálványkép, a jelkép mellett.

Sőt a buddhizmus és hinduizmus művészete nem a művészi szabadság, hanem a megkötöttség felé fejlődött. Az istenségeket aszerint különböztette meg, hogy álló, ülő vagy fekvő alakok-e, milyenek a járulékaik és milyen jelképes mozdulatot írnak le, többnyire a kezükkel. E vallásbölcseleti művészet, mely a teológiai szempontokon kívül csak ékítményeseket ismert, indiai, kínai, japáni, tibeti, szíami, burmai és egyéb változataiban egyaránt őrzi az ősrégi ázsiai hagyományokat, de alapjában egyezik a keleti keresztyénség művészetével is. Míg a római egyház művészetében a nyugati ember felfogása érvényesült, a keleti ikon jelkép maradt; épen olyan jelkép, mint a központi elrendezésű keleti templomok alaprajzában a négy egyenlő ágú görög kereszt, a mindenség ősi jelvénye.

A keleti művészet jelképes irányát mi sem bizonyítja jobban, mint az emberi alak felépítésének szabályai az indiai művészetben. E szabályok jogosítanak fel bennünket elsősorban arra, hogy az ősrégi keleti emberábrázolás mivoltát a fentebb előadott módon értelmezzük. Az indiai kánon szerint ugyanis a törzs legyen karcsú, mint az oroszlán dereka, a váll viszont széles, mint az elefánt homloka és a kar úgy ágazzék el belőle, mint az óriási állat ormánya. Hasonló előírások szabályozzák az emberi test rajzát egyébként is a legkisebb részletekig. Nyilvánvaló, hogy e szabályok betartásával csak egyetlen eszményi síkra vetítve rajzolható meg az emberi test, tehát nem érzékeltethető plasztikusan és nyilvánvaló az is, hogy az ilyen szabályok nem születhetnek olyan világnézetből, melynek középpontjában az ember áll. Ezek még annak az őskori felfogásnak az emlékei, mely szerint a kiváló emberben a legkülönbözőbb természetű élőlények sajátosságai egyesülnek.

India nagy vallásainak, a buddhizmusnak, hinduizmusnak és jainizmusnak művészetében a tökéletes emberi test arányai megtartották a közösséget a stilizált ősi hőroztípussal, melyre ráismerünk a régi indiai nagy époszok hőseinek leírásában is. Gyakran fordul elő ugyane hőskölteményekben a női szépségnek ugyancsak mindig stilizált leírása is, amely természetesen szintén megfelel a régi indiai festészetben és szobrászatban állandóan érvényesülő, túlságosan karcsú, nagymellű és nagycsípőjű női eszményképnek. Könnyű ráismerni ebben is az őskori mintára.

Az őskori művészeti kánon Ázsia legkeletibb ré-

találunk a túlzottan karcsú és szélesvállú emberábrázolásra. Ismerjük ezt onnan már a buddhizmus előtti időkből, az időszámításunkat közvetlenül megelőző és követő évszázadokból. Az indonéziai szigeteken azt lehet mondani a maga teljes konzervativizmusában érvényesül ez a művészeti eszménykép ma is, és pedig elsősorban a bábjátékoknak, a wayangoknak különböző fajtáiban, melyek a régi nagy elbeszélő költemények előadására szolgálnak.

Az ázsiai művészetekben érvényesülő kozmikus felfogásból következik az is, hogy a Keleten a növényi és állati formák, mint jelképek, különös jelentőségre jutottak. Az előbbiek közül az életfával, azaz istenfával találkozunk leggyakrabban, még pedig a Krisztus előtti 4. évezredi Susa emlékeitől kezdve.

Különösen ismert az asszír életfa típusa, melyet a pálmafa alakjából vezettek le. A legrégibb életfaábrázolások alatt gyakran láthatók szalagfonatok, melyek azután mint szerencsejelvények az iráni, indiai és kínai művelődés területén örökéletűek lettek. Az asszír életfán a szalagok az ágakat kötik össze egymással.

Pecséteken és nagy domborműveken úgy láthatók rendesen az életfák, amint a kétoldalt álló génuszok megtermékenyítik őket. Gyakran helyettesítik az életfát egyszerű palmetták vagy rozetták. A görögöt megelőző földközi tengeri művészetekben az eredetitől mind jobban eltérő alakban találkozunk vele, sasfejű, oroszlánfejű, vagy asszonyfejű griffek közt. A hellén és hellenisztikus művészetben a griffek az élet-

szein is érvényesült. Az ókori Kína emlékei közt is ráfa utódának, a palmetának őrzői.

Az ókori kínai művészetből se hiányzott ez az alapvető motívum. Bronz áldozati edények oldalán gyakran találkozunk vele, nagyon levezetett formában, sárkányok, vagy felismerhetetlenségig stilizált hajlottcsőrű madarak közt. Korán fejlődtek ki a kínaiaknál különböző famondák is, melyek közül a legnevezetesebb a Nyugat királynőjének kertjében termő örökélet barackfájáról szól.

Véleményem szerint az életfával kezdődik Kínában az a művészi tevékenység, melynek végső nagyszerű fejleménye a kínai és japáni festőművészet legsajátosabb ága, a tájfestés lett. A keletázsiai tájkép ugyanis, bármennyire költői, nem nevezhető egyszerűen hangulatképnek. Mint a Kelet minden művészete, ez is jelképes minden ízében. A kínai tájkép kompozíciója, a benne kifejezett ellentétekkel a mindenségben érvényesülő két nagy ellentétes elvet, a pozitívumot és negatívumot, a yangot és yint juttatja kifejezésre. Ezen belül azonban még minden egyes motívuma is mond valamit. A gyakran festett zuhatag a végtelenség jelképe. A legtöbbször ábrázolt fa, a fenyőfa, a hosszú életet jelenti. Ebben tehát fel is ismerhető az életfa gondolata.

A buddhizmus művészetében az ősi életfa bodhifává változott. Ez alatt ülve és elmélkedve érte el Buddha a tökéletességet és ezért a bodhifa, mint jelkép, magát Buddhát is jelenti.

Az iszlám művészetéről sokáig volt csaknem általános az a téves meggyőződés, hogy nem ad helyet az

emberi alak ábrázolásának. A perzsa, indiai és török miniatúrfestészet számtalan emléke bizonyítja ennek az ellenkezőjét. Abból, hogy az emberi alakok e festményeken vetett árnyék nélkül láthatók, a mohamedán festőkre vonatkozólag semmi különösebb következtetést se vonhatunk. Sehol se találunk a Keleten olyan festőművészetet, mely a valóság látszatának megfelelő árnyékolást ismerne.

A Kelet művészetének minden ága kozmikus és jelképes. Ennélfogva egyiknek sincsenek térproblémái. A Korán nem tiltja az emberi alak ábrázolását, csak a hagyomány, a Hadith, arra a babonás néphitre támaszkodva, hogy ha valaki lefesti egy embertársát, elrabolja annak lelkét, miért is a másvilágon számolni tartozik. Ez a hit azonban nem az iszlám tanításának a következménye, hanem egyszerűen a mágikus felfogású őskorból származik. Onnan ered az a felfogás is, mely szerint Keleti Turkesztán lakói kikaparták a T'ang és Sung-korszaki buddhista falfestményeken az emberi alakok szemét és száját, hogy megsemmisítsék a bennük élő lelket és így megfosszák őket démoni hatalmuktól. Ugyanaz a hit jutott kifejezésre ebben, ami megnyilatkozott a kínaiaknál, mikor azt írták régi nagy festőikről, még a mi évezredünkben is, hogy olyan sárkányokat festettek, melyek, ha befejezték a képet, a pupilla feketeségét feltüntető utolsó ecsetvonással, életre keltek.

Különben a képmás befejezése egyértelmű volt a kínaiaknál a legújabb időkig is a „szem kiszúrásával, a pupilla megfestésével. Ha az udvari festő festette az egész emberi alakot, de az uralkodó „szúrta

ki a szemét”, ő volt a kép alkotója, mert ő vitte belé a lelket.

Kétségtelen azonban, hogy az iszlám művészetének erős oldala mégis csak az ékítmény, még pedig a növényi ékítmény, az u. n. arabeszk volt. Ebben pedig szintén benne van az életfa gondolata. Az életfa egyik stilizált válfaja az inda; eredetileg a lotuszinda, melynek történetét Egyiptomig tudjuk követni. A lotusz lett az ókor keleti népeinél a napvirág, a napnak bemutatott áldozati ajándék. Az inda különböző válfajai elterjedtek a görög műveltség területén és egész Ázsiában. Keleti hódító útja már a hellenizmus térfoglalásával járt együtt. Pusztán a hellenizmusból azonban nem magyarázható meg gyors elterjedése és népszerűsége Irántól Kínáig és a népvándorlás folyamán vissza Nyugatra, hazánk területéig és még tovább. A Kelet művészetének egyetlen eleme sem élt és fejlődött önmagáért. A csupán művészi igényeket kielégíteni látszó indák az életfa és a napkultusz erejével hódítottak. Az iszlám népeinél a nők sírkövein senkisémet magyarázhatja őket másnak, mint az életfa helyetteseinek.

Vagy Iránból, vagy Egyiptomból indult ki világ-hódító útjára a keleti hitregék legnépszerűbb állatalakja is, a griff. Ismerjük egyik változatát a Nilus vidékéről már a dinasztiaék előtti korból, kb. a Kr. előtti 4. évezred végéről. Ugyanebből a korból való lehet a legrégibb ismert susai példány. Más alakjait az Altai vidékén át egészen Kínáig, sőt Japánig követhetjük. Ennek a jelképes állatmotivumnak azonban a

nagy földrész délkeleti és keleti részén győzelmes vetélytársa akadt a kígyót hordozó sasmadár képében, melyet már Akkadból ismerünk. Indiában ez lett Vishnu napisten szent madara, a garuda, melyet ugyancsak régi sumir mintára, két fejjel is ábrázoltak. Ez a kétfejű sas lett a középkorban Bizanc, majd a keleti egyház címere és mint ilyen terjedt el a Balkán népei közt, melyeknek ünneplő ruháin az ezüst és bronz övcsatokat szokta díszíteni. Japánban a griffnek megfelelő madáralak a humorosabb jellegű tengü. Nagy népszerűsége jutott a griff, nyilván mint a napisten egyik jelképe, az iráni művelődési terület szomszédságában élő lovasnépeknél. Ezek terjesztették el hazánk területén is, hellenisztikus alakjában, már a nagy népvándorlás elején. A mai Magyarország e művészeti formák áttelepítése következtében a hunnok és avarok korszakában az iráni és részben a kínai Ázsia elszigetelt helyzetbe került tartománya lett.

A napkultusszal kapcsolatos állat a sas és a griffkeselyű is. Ezek az egész keleten óriási népszerűségnek örvendő jelképek hozzátartoztak már a történelemelőtti Irán és Mezopotámia formakincséhez. Susában kiásott festett edények falán a Krisztus előtti harmadik évezredből, elámi és kisázsiai pecséteken az időszámításunk előtti második évezredből látható a sas, amint lecsap a szarvas, a vadkecske, a gazella vagy a bika hátára. Úgy látszik innen terjedt el a motívum Északázsián át, egészen a mai Mongolországig és Kínáig. A szibériai művészetben igen sok változata ismeretes. Minket magyarokat különösen érdekel a szarvast marcangoló griffkeselyű azon a hímezett sző-

veten, melyet a Kozloff ezredes által vezetett expedíció 1923-ban talált a régi keletázsiai hunn birodalom területén, a Noin Ula hegységben, egy gazdagon felszerelt sírban. E példányról megállapítható, hogy időszámításunk kezdetéről való. A vele együtt talált műtárgyak pedig részben kínaiak, részben az abban az időben a parthusok által kormányzott hellenisztikus Iránból valók. Ami a különböző eredetű motívumok közül a legjellegzetesebb, az megtalálható nálunk Magyarországon is a hunn és avar korszak emlékei közt.

Egyiptomi talizmánokon, a Kr. előtti 19—20. századból, a legyőzött ellenség a királygriff lábai alatt látható a földre taposva. Egy 6. századi babiloniai dole-ritszobron az oroszlán áll a legázolt ellenség felett. Kínában, a hunnokat leverő Ho Chű Ping tábornok sír-emlékén (a Kr. előtti 2. századból) a lovat látjuk ugyanilyen helyzetben. Az alapgondolat évezredekén és az egész nagyázsiai kontinensen át ugyanaz maradt, csak a kifejezési forma módosult. Hasonló változáson mentek át és amellet hasonlóképen állandósultak a történelem előtti időktől kezdve — máig a négy lábú ragadozó állatok ábrázolásai, melyek természetesen szintén vallási fogalmakat fejeztek ki jelképesen. A persepólisi királyi palota domborművein rozetták, vagyis félreismerhetetlen napjelképek sorai közt láthatók a bikákat marcangoló oroszlánok, melyek szintén nyilvánvaló napjelképek. Ezeknek mintái visszavezethetők Irán és Mezopotánia őskoráig. Iránból viszont elterjedtek, ékítményesen stilizált formákban, Szibérián, főképen az Altai vidékén át, Kínáig és onnan, kevésbbé ékítményes feldolgozásban, mint őzet

marcangoló kutyák, Magyarorszáig. Az ilyen és rokonjellegű kutyaábrázolásokban már látni lehet, hogyan szövődnek be a török vagy mongolfajta hunnok totemjei az iráni napvallás fogalmaiba.

A távol Kelet legnagyobb és legáltalánosabb jelentőségű kozmikus jelképe a sárkány lett, mely azonban szintén megfutotta a maga nagyázsiai karrierjét. Sumirban különös jelentőségre jutott már a Krisztus előtti harmadik évezredben. Babilonai típusa általánosan ismert. Indiában a kígyó játza sok tekintetben azt a szerepet, melyet Kínában a sárkány tölt be. A nyugati kutatók igen sokat foglalkoztak a sárkány származása titkának megfejtésével a maguk természettudományos módszere szerint. Megkísérelték le származtatni különböző ma élő hüllőkből, vagy hasonló őssálatokból. Egy ilyen magyarázat se lehetett megfelelő. A sárkány, mint oly sok más elvont keleti fogalom, eklektikus kozmikus elképzelés szüleménye. A kínaiak egészen sajátos és a maguk gondolkodására szabott értelmet adtak neki, mikor a mindenségben megnyilatkozó pozitív alkotóerőt fejezték ki vele és mellé adták negatív ellentétnek az ugyancsak eklektikus módon megszerkesztett madarat, a fenget, melyet a Nyugaton főnixnek neveztek el.

Hosszú idő fog még bizonyára eltelni addig, míg a sárkány családfájának titkaira végleges fény derül. Annyit tudunk máris, hogy alakulását nagyon távoli nyugatázsiai, sőt hellenisztikus tényezők is irányították. Úgy vagyunk ezzel a távol keleti jelenséggel is, mint a többivel, aminek ott nagy fontossága van. Egész Nagy Ázsiát kell ismernünk, hogy értelmét megfejthessük.

A kiállított tárgyak jegyzéke.

A közös szám alatt betűkkel jelzett tárgyakon összefüggések állapíthatók meg, melyeket nagyrészen a bevezető tanulmány tárgyal. A kiállítás, kis méreténél fogva, az emlékek beláthatatlan sorozatából csak kevés kiragadott példát mutat be.

1. a) Asszir-babiloni pecséthenger lenyomata. Áldozati jelenet, amelyen a jelképek közt a napkereszt is látható. Lelőhely Malatia, Antolia. Dr. Mészáros Gyula gyűjteménye.

1. b) Tetragrammás pecsét. Bronz. Lelőhely Anatólia. Hettita munka. Kr. e. 16.—12. sz. Dr. Mészáros Gyula gyűjteménye.

1. c) Kvarchabarcából készült nyers téglá, színes mázburkolattal. Két keskeny oldalán egy-egy palmettatöredék, tetején bekarcolt napkereszt. Perzsia Kr. e. 6. sz. Lelőhely Persepolis. Özv. Dr. Böckh Hugóné ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

1. d) Kerek bronzedény (hsi), alján napkereszttel. Kína. Han korszak. (Kr. e. 206—220.) Szabó Géza ajándéka a Hopp Ferenc Muzeumnak.

1. e) Kerek bronztükrök napkereszttel. Lelöhely Kőszeg. Bronzkor. Mautner László tulajdona.

1. f) Kerek bronztükör négyes beosztással. Mindegyik mezőben egy-egy lótusz. Északkina vagy Korea. Kr. u. 3.—6. sz. Hopp Ferenc Múzeum. Szabó Géza ajándéka.

1. g) Kerek bronztükör négyes beosztással. Lelöhely Magyarország. Népvándorlás korának eleje. Magyar Nemzeti Múzeum.

1. h) Bronz függő napkereszttel. Lelöhely Pásztó. Hunn-avar korszak. Magyar Nemzeti Múzeum.

1. i) Négyszögletes bronz szíjveret indadísszal keresztalakban. Lelöhely Keszthely. Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

1. j) Szövetfoszlány emberi alakokkal. Az egyikén napkereszt. — Egyiptom, Kr. u. 4.—7. század közötti kopt munka. Dr. Herz Henrik gyűjteménye.

1. k) Bronz talizmánpecsét tetragrammával. Ordos terület. Nixon F. A. ajándéka a Hopp Ferenc Muzeumnak.

2. a) Bronzpecsét szvasztikával. Lelöhely Anatólia. Kr. e. 16.—12. sz. Hettita munka. Dr. Mészáros Gyula gyűjteménye.

2. b) Kerektükör füllel. Hátlapján szvasztika. Bronz. Lelöhely Dunapentele. Népvándorlás kora. Magyar Nemzeti Múzeum.

2. c) Bronzfüggő állatfejes szvasztikával. Lelőhely Pásztó. Hunn-avar korszak. Magyar Nemzeti Múzeum.

2. d) Bronz szíjveret szvasztikaszerű indadísszal. Lelőhely Csuny (Moson m.) Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

2. e) Bronz talizmánpecsét. Négyszögletes. Közepén szvasztika. Ordos terület. Hopp Ferenc Múzeum, Nixon F. A. ajándéka.

2. f) Bronz talizmánpecsét. Kereszt. Közepén szvasztika. Ordos terület, Nixon F. A. ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

2. g) Aranylakk csésze négy szvasztikaszerű nyéllel. Japán. Tokugawa korszak. (1603—1868.) Fülöp Szász Coburg és Gothai herceg öfensége gyűjteménye.

2. h) Kerek fatálca. Szélén négy sárkány. Kína. 18. század? Dr. Balla Adolfné tulajdona. Pécs.

3. a) Kerektükör. Bronz. Kína. T'ang korszak (618—906) Hopp Ferenc Múzeum.

3. b) Kerektükör. Bronz. Lelőhely Csorna, Sopron-megye. Népvándorlás kora. Fleissig József gyűjteménye.

3. c) Ördögüzésre szolgáló kínai talizmán az állatkörrel. Bronz. Dr. Faludi Géza gyűjteménye.

4. a) Hármasszoros jadeit korong a közepén kerek nyílással. Állítólag csillagászati műszer, de nagyobb valószínűség szerint trikvetrumszerű talizmán. Kína. Chou (Kr. e. 1122—256) korszak vagy újabb. Szabó Géza ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

4. b) Kerek bronzlemez trikvetrumszerű indadísszel. Lelöhely Csuny (Moson m.) Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

4. c) Kerek vöröslakk doboz, fedelén három sárkánnyal. Kina Ch'ien Lung korszak (1736—1795). Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg öfensége gyűjteménye.

4. d) Netsuke. Ezüst dob. A két fenekén tomoye. Hopp Ferenc Muzeum.

5. a) Bronz szíjvég életfaábrázolással. Lelöhely Vasmege. Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

5. b) Talpas csésze. Homokos fehér cserép. Világos máz. alatta kék és rajta arany és vörös dísz: életfa, két térdelő alak, kúfi felirat. Rhages, 13. sz. Dr. Delmár Emil tulajdona.

5. c) Csempe. Nyolcszögű csillag. Homokos fehér cserép. Világos máz. Alatta türkisz kék és barna, fölötté fémfényű dísz: életfa és két madár. Rhages vagy Veramin. 13. század. Zsolnay Kerámikai Gyár múzeuma, Pécs.

5. d) Két csempe. Hatszögletes. Homokos fehér cserép. Máz alatti türkisz, kobaltkék és fekete dísz: életfa. Rakka? 13. század? Zsolnay Kerámikai Gyár múzeuma, Pécs.

5. e) Buddha Amitayus. Olajfestmény. Vásznon. Mongolia, 19. sz. Geleta József gyűjteménye, Pirtó.

6. a) Kerek bronzlemez, férfi (uralkodó?) mellképével. Övdísz. Lelöhely Duna-Tisza köze. Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

6. b) Szíjveret. Kerek bronzlemez virágot tartó diadémós férfi (uralkodó?) mellképével. Lelöhely Vasmege. Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

6. c) Sassanida-kori (226—641) perzsa bronzpénz az uralkodó virágot tartó mellképével. Hopp Ferenc Múzeum.

7. a) Cikádához hasonló dísztárgy. Bronz. Lurisztán. Kr. e. 1000 körül. Hopp Ferenc Múzeum.

7. b) Jadeit cikáda. Kína. Kora bizonytalan. Hopp Ferenc Múzeum. Szabó Géza ajándéka.

7. c) Cikáda alakú fibula. Lelöhely Magyarország. Germán népvándorlás kora. Magyar Nemzeti Múzeum.

8. a) Férfiszobrocska. Bronz. Lelöhely Anatolia. Hetita munka. Kr. e. 1. évezred. Dr. Mészáros Gyula gyűjteménye.

8. b) Imádkozó férfi. Bronzszobrocska. Lelöhely Arezzo. Etruszk munka. Kr. e. 6—5. század? Fleissig József gyűjteményéből.

8. d) Devi. Bronzszobrocska. India. Szilárd Vilmos tulajdona.

9. a) Bronzszobrocska. Összeölelkezve álló házaspár. Lelöhely Arezzo. Etruszk munka. Kr. e. 6.—5. század. Fleissig József gyűjteménye.

9. b) Bronzszobrocska. Két összeölelkezve álló férfi. Ordos-terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) vagy újabb. Hopp Ferenc Múzeum.

10. a) Bronzveret karikával és összefonódó kígyókkal. Kína. (Huai völgye.) Kr. e. 3. század. Hopp Ferenc Múzeum. Porkay Márton ajándéka.

10. b) Aranyozott bronz övdísz, összefonódott kígyókkal. Lelöhely: Csuny, Moson-megye. Fleissig József gyűjteménye.

10. c) Bronz övveret. Stilizált kígyó. Lelöhely: Keszthely. Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

10. d) Naga Buddha. (Buddha a kígyó alatt.) Kőfaragvány vörös és arany lakkhuzattal. Tyampa. (Mai Annam.) 12.—14. század. Dr. Delmár Emil gyűjteménye.

11. a) Dísz tárgy. Bronz. Két oroszlán egymással szemben. Lurisztán. Kr. e. 1000 körül. Fleissig József gyűjteménye.

11. b) Indás bronz szíjvég két szembenéző sárkánnyal. Lelőhely Szeged. Hunn-avar korszak. Magyar Nemzeti Múzeum.

12. Bronz szíjveret halsárkánnyal és indadísszel. Kína. T'ang-korszak (618—906) vagy régibb. Fleissig József gyűjteménye.

12. b) Jadeit övgyűrű. Körben hajló halsárkány. T'ang-korszak (618—906) vagy újabb. Hopp Ferenc Múzeum.

13. a) Bronz szíjvég stilizált sárkányok összefonódó alakjával. Lelőhely Lapistó. Hunn-avar korszak. Népvándorláskori Múzeum — Szentes.

13. b) Két csuklós ezüst szíjveret stilizált sárkányok összefonódó alakjaival és oroszlánokkal. Mongolország. 18. század. Geleta József gyűjteménye, Pirtó.

14. a) Bronz karperec két sárkányfejjel. Lelőhely Pilin. (Nógrád m.) Honfoglalás kora. Fleissig József gyűjteménye.

14. b) Üveg karperec két sárkányfejjel. Kína. Hopp Ferenc Múzeum.

15. Gombbal ellátott aranyozott bronz ruhadísz, sárkány és főnixsz ékítményes alakjával. Kína. Han korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Fleissig József gyűjteménye.

16. a) Főnixsz. Aranyozott bronz. Kína, Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Hopp Ferenc Múzeum.

16. b) Főnixsz. Bronz. Perzsia. Lelőhely: Hamadan. (Ekbatana.) Sassanida-korszak (226—641) Hopp Ferenc Múzeum.

16. c) Bronz szíjveret föniksz-ábrázolással. Lelőhely Lapistó. Hunn-avar korszak. Népvándorláskori Múzeum, Szentest.

16. d) Aranyozott bronz szíjveret föniksz-ábrázolással. Lelőhely Gátér. Hunn-avar korszak. Városi Múzeum, Késkemét.

17. a) Bronz övdísz. Sas. Lelőhely Csuny, Moson-megye. Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

17. b) Bronz talizmánpecsét. Madár. Ordos-terület. Nixon F. A. ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

17. c) Csempe. Nyolcszögű csillag. Homokos fehér cserép. Világos máz, alatta kék, rajta fémfényű barna dísz: repülő madár. A háttérben a hosszú életet jelképező kínai lingchi-éktmények. Sultanabad. 14. század. Zsolnay Keramikai Gyár Múzeuma, Pécs.

18. a) Ólom szíjveret garuda ábrázolással. Lelőhely: Bilisics. Hunn-avar korszak. Somogyi Könyvtár és Városi Múzeum, Szeged.

18. b) Vishnu az emberalakban ábrázolt garuda hátán. Kőfaragvány. India. 15. század? Schwaiger Imre ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

18. c) Garudát ábrázoló hindu festmény. 17—18. század. Schwaiger Imre ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

18. d) Ezüst talizmán, kétfejű garudával. India. 17.—19. század. Hopp Ferenc Múzeum.

18. e) Három bronz övcsat, egyfejű és kétfejű sasokkal. Bulgária. 17—19. század. Hopp Ferenc Múzeum.

19. a) Bronz ruhadísz. Griffkeselyű feje. Ordos terület. Han-korszak. (Kr. e. 106. — Kr. u. 220.) Fleissig József tulajdona.

19. b) Bronz kés. Markolatán griffkeselyű stilizált feje. Ordos-terület, Han-korszak (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Hopp Ferenc Múzeum. Szabó Géza ajándéka.

19. c) Bronzkapocs egyik fele nyolc griffmadár fejfel. Ordos terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Fleissig József gyűjteménye.

19. d) Indiai gránát hellenisztikus griff bevéselt képével. Északnyugati India. Kr. u. 1—2. század. Clarke Louis C. G. ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

19. e) Bronz szíjveret hellenisztikus griff alakjával. Hunn-avar korszak. Lelőhely Duna-Tisza köze. Fleissig József gyűjteménye.

19. f) Sassanida-kori griffes pecsét. Chalcedon. Lelőhely: Anatolia. Dr. Mészáros Gyula gyűjteménye.

19. g) Bronz szíjveret Sassanida stilusban, mintázott griff alakjával. Lelőhely. Duna-Tisza köze. Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

20. a) Két köpecsét szarvast és gazellát üldöző sassal. Lelőhely Anatolia. Hettita munkák. Kr. e. 11—6. század. Dr. Mészáros Gyula gyűjteménye.

20. b) Két szarvast és üldöző griffeket ellentétes elhelyezésben ábrázoló ruhadísz. Bronz. Ordos terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Fleissig József gyűjteménye.

20. c) Griff- és argali-fej. Bronz ruhadísz. Ordos terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Szabó Géza ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

22. a) Bronzlámpa életfákkal, génuszokkal, emberi alakokkal, virágdísszel és ragadozó állatokkal. Perzsia. 18—19. század. Mautner László tulajdona.

20. e) Áttört művű csuklós szíjveret, griffekkel, indákkal, emberi alakokkal és farkas, vagy kutya hátán álló sassal. Lelő-

hely: Vas megye. Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

20. f) Csempe. Nyolcszögű csillag. Homokos fehér cserép. Világos máz. Alatta kék, fölötté fémfényű barna dísz. Őz és repülő madár. Sultanabad. 14. század. Zsolnay Keramikai Gyár Múzeuma.

20. g) Négyyszögletes csempe színes mázzal. Kutya és fölötté repülő madár. Spanyol-mór 15.—16. sz. Dr. Herz Henrik tulajdona.

21. a) Bronz ruhadísz, özekre vadászó kutyák alakjával. Ordos-terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Fleissig József gyűjteménye.

21. b) Ezüst szíjvég, özre vadászó kutyák alakjával. Hátlapján indadísz. Lelőhely: Szombathely vidéke. Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

22. a) Bronz szíjvég, homorított levelű indadísszel és a másik oldalon özre vadászó kutyákkal. Lelőhely Páhok. Hunn-avar korszak. Fleissig József tulajdona.

22. b) Kerek bronztükrő töredéke, homorított levelű indadísszel. Észak-kína vagy Korea. 3—6. század. Hopp Ferenc Múzeum.

22. c) Bronz ruhadísz. Észak-ázsiai lovas harcos. A ló lába alatt indák. Ordos-terület. Kr. u. 1—5. század. Hopp Ferenc Múzeum. Szabó Géza ajándéka.

22. d) Csuklós acél szíjveretek, áttört művű, aranyozott kovácsolt indadísszel. Taplónak való táska, csiholó acéllal, kés fatokban, hasonló dísszel és két elefántcsont evőpálca. Mongolország. 19. század. Geleta József gyűjteménye. Pirtó.

22. e) Aranyozott bronz gyertyatartó. India. 17—18. század. Schwaiger Imre ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

22. f) Ezüst surai kalapált és vésett növényi ékítményekkel. Kashmir XIX. század. Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Öfensége gyűjteménye.

22. g) Csuklós bronz szíjveret indadísszel. Lelöhely Ordas. Hunn-avar korszak. Magyar Nemzeti Múzeum.

22. h) Csuklós ezüst szíjveretek, evőeszközökkel és csiloló acéllal. A vereteken indadísz és szerencsejelvények. Mongolország. 19. század, vagy régibb. Geleta József gyűjteménye.

22. i) Ezüst pipaszurkáló indadísszel. Mongolország. 19. század, vagy régibb. Geleta József gyűjteménye, Pirtó.

23. Csempe. Nyolcszögű csillag. Homokos fehér cserép. Világos máz. Alatta kék, rajta fémfényű sárga dísz: rozetta. Perzsia, 14. század. Zsolnay Keramikai Gyár Múzeuma, Pécs.

24. a) Bronzkapocs stilizált kutyaábrázolással. Ordos terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220) Fleissig József gyűjteményéből.

24. b) Bronz szíjvég kutyaábrázolásokkal. Lelöhely Dunapentele. Hunn-avar korszak. Magyar Nemzeti Múzeum.

25. a) Kőpecsét két ellentétesen elhelyezett állatalakkal. Elam. Kr. e. 3. évezred. Dr. Mészáros Gyula gyűjteménye.

25. b) Bronz ruhadísz, kettős csavarvonalban hajló sárkányfejjel. Ordos-terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Szabó Géza ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

25. c) Bronz ruhadísz, kettős csavarvonalban hajló tigrisalakokkal. Ordos-terület. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Fleissig József gyűjteménye.

25. d) Bronz ruhadíszek, kettős csavarvonalban hajló állatfejekkel. Bizanc. Népvándorlás kora. Dr. Mészáros Gyula gyűjteménye.

25. e) Fibula, kettős csavarvonalban hajló állatfejekkel. Germán népvándorlás kora. Magyar Nemzeti Múzeum.

25. f) Kínai talizmán a termékenységet jelképező két hallal. Bronz. Dr. Faludi Géza gyűjteménye.

25. g) Kínai szerencsepénz a hatalmat jelképező két sárkánnyal. Bronz. Dr. Faludi Géza gyűjteménye.

25. h) Kínai bronz szerencsepénz a sárkánnyal és a főniksszel. Dr. Faludi Géza gyűjteménye.

26. a) Dísztárgy. Bronz. Két kecske. Lurisztán. Kr. e. 1000 körül. Fleissig József gyűjteménye.

26. b) Vadkecske. Bronz. Lurisztán. Kr. e. 1000 körül. Szilárd Vilmos tulajdona.

26. c) Három bronz ruhadísz. Két szarvas és egy argali. Ordos terület.

26. d) Két indiai gránát vésett szarvasábrázolással. Északnyugati India. Kr. u. 1—2. sz. Clarke Louis C. G. ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

27. a) Bronz övdísz. Oroszlánfej, gyöngysorkeretben. Ordos-terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) vagy utóbb. Hopp Ferenc Múzeum.

27. b) Bronz övdísz. Sassanida jellegű griff, gyöngysorkeretben. Lelőhely Keszthely. Hunn-avar korszak. Fleissig József gyűjteménye.

27. c) Aranyozott bronzlemezek egy csatról. Oroszlánfejek gyöngysorkerettel. Északkína, Kr. u. 3—7. század. Szabó Géza ajándékai a Hopp Ferenc Múzeumnak.

28. a) Bronz ruhadísz. Vadkan mellső része. Ordos-terület. Kr. u. 1—5. század. Szabó Géza ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

28. b) Bronz szíjvég. Vadkan feje. Lelőhelye Nemesvölgy. Hunn-avar korszak. Magyar Nemzeti Múzeum.

29. a) Bronz ruhadísz. Nyugvó őz. Ordos-terület. Kr. u. 1—5. század. Szabó Géza ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

29. b) Bronz szíjvég tulkot marcangoló griff és nyugvó állat ábrázolásával. Lelőhely Keszthely. Hunn-avar korszak. Magyar Nemzeti Múzeum.

30. a) Bronz karperec. Kelta munka. Lelőhely Kosd, Nógrád-megye. Kr. e. 3—4. század. Fleissig József gyűjteménye.

30. b) Ezüst karperec. Sziám. 18—19. század. Hopp Ferenc Múzeum.

31. Kínai szerencsepénz a pa kua-jelképekkel és az állatkörrel. Bronz. Dr. Faludi Géza gyűjteménye.

32. Tigriskarom. Talizmán. Halsárkányt ábrázoló arany veret. Kína 19. század. Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Őfensége gyűjteménye.

33. Két zöld nefrit tábla szerencsejelvénnyekkel. Aranyozott bronz foglalat. Jadeit és rózsakvarc berakások. Fekete fátalpatzat. Kína. 18. század. Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Őfensége gyűjteménye.

34. Kerek fémtükör. Hátlapján tájkép a Fuji heggyel. Előlapjával Buddhakép vetíthető. Ashikaga korszak. (1393—1573?). Dr. Simonyi Semadam Sándor gyűjteménye.

35. a) Kínai szerencsepénz. Bronz. Dr. Faludi Géza gyűjteménye.

35. b) Kínai szerencsepénz a boldogság és hosszú élet jelképeivel. Bronz. Dr. Faludi Géza gyűjteménye.

36. Kínai talizmán a rossz szellemek elűzésére. Bronz. Dr. Faludi Géza gyűjteménye.

37. Kínai talizmán a Shou (hosszú élet) és Fu (boldogság) írásjegy 24—24 változatával. Bronz. Dr. Faludi Géza gyűjteménye.

38. Ruhadísz. Bronz. Bölény. Ordos-terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Fleissig József gyűjteménye.

39. a) Talpas áldozati edény, szögletes füllel, oldalán négyes beosztással. Bronz. Ordos-terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Hopp Ferenc Múzeum. — Hasonló edényt talált a mongoliai Kozlov-expedíció a Noin Ula-hegységben egy hunn-korszaki sírban. A népvándorlás folyamán elterjedt e típus Szibérián és Oroszországon át Magyarorszáig.

39. b) Talpas áldozati edény, oldalán bordázattal. Bronz. Északkína vagy Ordos-terület. Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Szabó Géza ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

39. c) Hunn áldozati edény gipsz másolata. Az eredeti bronz. Lelőhely a Kapos völgye. (Kurdcsibrák.) Magyar Nemzeti Múzeum.

39. d) Háromlábú bronzüst, indadíszel. Kaukázus. 12—13. század. Fleissig József gyűjteménye.

39. e) Mozsár. Bronz. Falán függélyes bordázat. Irak. Gróf Teleki Pál gyűjteménye.

40. Csésze. Aranyozott bronz. Lurisztán, Kr. e. 1000 körül. Szilárd Vilmos tulajdona.

41. Négyszögletes bronzlemez, lótuszokat és gémekeket ábrázoló domború dísszel. Kína Sung-korszak (960—1280) vagy újabb. Fleissig József gyűjteménye.

42. a) Bronzpecsét jelképes fonadékkal. Lelőhely: Anatólia, Kr. e. 16—12. század. Hettita munka. Dr. Mészáros Gyula gyűjteménye.

42. b) Ezüst szíjvég, fonadékos dísszel. Lelőhely: Magyarország. Hunn-avar korszak. Magyar Nemzeti Múzeum.

42. c) Selyem dohányzacskó, bőrből kimetszett, a boldogságot jelképező fonadékkal és denevérekkel. Mongolország. 19. század. Geleta József gyűjteménye.

42. d) Női bronz ruhadísz jelképes fonadékokkal és kagylófüzérekkel. Tibet, Zanskar. Baktay Ervin ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

43. a) Ezüst szíjvég háromágú kereszttekből álló fonadékkal. Lelőhely Magyarország. Hunn-avar korszak. Magyar Nemzeti Múzeum.

43. b) Vaishravana. Álló alak a teknősbéka és a kígyó hátán. Háromágú kereszttekből álló páncéllal. Bronz. Sung, vagy Ming korszak. (10—17. század.) Dr. Herz Henrik gyűjteménye.

43. c) Tarka (kék, sárga, vörös) szóttas kendő háromágú kereszttekből álló dísszel. Kelet-Bulgária. 19. sz. Hopp Ferenc Múzeum.

44. Karashishi. Bronz. Japán. Tokugawa korszak. (1606—1868.) Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Öfensége gyűjteménye.

45. Táskarák. Bronz. Japán. Tokugawa korszak. 1606—1868.) Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Öfensége gyűjteménye.

46. Teknősbéka. Bronz. Japán. Seimin. Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Öfensége gyűjteménye.

47. Három teknősbéka sziklatömbön. Fafaragvány. Japán. 18. század. Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Őfensége gyűjteménye.

48. Tengeri szörnyeteg. Fafaragvány. Hátsó fele szárított hal. Japán. Tokugawa korszak. (1606—1868.) Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Őfensége gyűjteménye.

49. Bronz övcsat. Kína, Sung-korszak. (969—1280.) Fleissig József gyűjteménye.

50. Két kőedény töredéke. Perzsia. Kr. e. II. évezredből. Özv. dr. Böckh Hugóné ajándéka.

51. Töredék egy kőszoborról a szakáll vagy haj fürtjeinek egy részével. Perzsia. Achaemenida-korszak. Dr. Böckh Hugóné ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

52. a) Áldozati tárgy bemutatására szolgáló talapzat. Égetett agyag fehéres engobe-al. Perzsia. Achaemenida-korszak (559—331.) Özv. dr. Böckh Hugóné ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

52. b) Alvó kutya. Vörös cserép, fehér engobe-al. Kína. Wei korszak. (385—534.) Fleissig József gyűjteménye.

53. a) Csésze. Kék máz, fémfényű barna festett dísszel. Rhages. 13—14. század. Donáth Sándor tulajdona.

53. b) Madár. Homokos sárgás cserép. Erősen irizáló ibolyaszínű mangán máz. Sultanabad. 13—14. század. Dr. Perlmutter Alfrédné gyűjteménye.

53. c) Csésze. Homokos fehér cserép. Kék máz és rajta fémfényű barna dísz: palmetták, bordázat, írás. Rhages? 13—14. század. Dr. Perlmutter Alfrédné gyűjteménye.

53. d) Csésze. Vörös-barna kőcserép. Ibolyaszínbe játszó levendulakék máz. Chün Yao. Kína. Sungkorszak. (960—1280.) Dr. Perlmutter Alfrédné gyűjteménye.

53. e) Csésze. Cserép. Zöld és sárga foltos máz. Alatta bekarcolt madáralak. 10—12. század. Bizánc. Dr. Delmár Emil gyűjteménye.

53. f) Kis tányér. Porcellán. Halványkék máz. (Ch'ün yao.) Kína. Sung-korszak. (960—1280.) Hopp Ferenc Múzeum.

53. g) Csésze. Homokos fehér cserép. Ibolyaszínű máz, alatta fekete növényi dísz. Rhages? 14. század. Dr. Perlmutter Alfrédné gyűjteménye.

53. h) Teáscsésze: kőcserép. Okkersárgából sötétkékre játszó „nyulbőr” máz. Ch'ien yao. Kína, Ming-kor. (1368—1644.) Hopp Ferenc Múzeum.

53. i) Kőcserép. Halvány zöldeskék máz. Kína. Ch'ün yao. Sung-korszak. (960—1280.) Bárány Hatvány Bertalan gyűjteménye.

53. j) Teáscsésze. (Chawan.) Keménycserép. Japán. Ninsei stílus. 18—19. század. Zsolnay Keramikai Gyár Múzeuma, Pécs.

54. Japáni paraszt ülő alakja, hátán kosárral. Kőcserép. Szürke máz. Alatta fekete és kék festés. Japán. Kenzan. Francia aranyozott bronzveret a 18. sz. második feléből. Dr. Delmár Emil gyűjteménye.

55. Okimono. Kemény cserép. Japán. Raku. 18—19. század. Zsolnai Keramikai Gyár Múzeuma, Pécs.

56. Dharuma, a kontemplatív chang (japáni nyelven „zen”) buddhista szekta alapítója. Bambuszfaragvány. Kína. Ming korszak (1368—1644)? Dr. Balla Adolfné tulajdona.

57. a) Öblös váza. Halványvörös cserép. Teljesen irizálódott zöld mázzal. Kína, Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Hopp Ferenc Múzeum.

57. b) Kos hátán lovagoló fiúcska. Vörös cserép zöld mázzal. Kína, Han-korszak. (Kr. e. 206. — Kr. u. 220.) Hopp Ferenc Múzeum.

57. c) Balluszterváza. Halvány vörös cserép, erősen irizálódott zöld mázzal. Kína, T'ang korszak. (618—906.) Hopp Ferenc Múzeum.

57. d) Zöld mázas cserepek. Lelőhely Kucsza. 6—7. század. v. Le Coq Albert professzor ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

57. e) Talpas csésze. Cserép. Zöld-sárga foltos máz. Alatta bekarcolt madár. Bizánc. 9—10. század. Dr. Delmár Emil gyűjteménye.

57. f) Csésze. Homokos fehér cserép. Türkizszínű máz. Rakka. 13. század. Dr. Herz Henrik tulajdona.

57. g) Hengeres váza. Homokos fehér cserép. Türkizszínű máz. Rakka. 13. század. Donáth Sándor tulajdona.

57. h) Csésze. Homokos fehér cserép. Átkarcolt fekete huzat. Zöld máz. Fonadékok. Sultanabad, vagy Rhages. 13—14. század. Dr. Herz Henrik tulajdona.

58. a) Csésze. Homokos fehér cserép. Türkisz máz. Alatta fekete kettős bordák, indák és gyűrűk. Sultanabad. 13—14. század. Dr. Perlmutter Alfrédné gyűjteménye.

58. b) Csésze. Homokos fehér cserép. Türkisz máz alatt fekete életfa, zegzúgos dísz és elragadó függélyes bordák. Sultanabad. 13—14. század. Donáth Sándor tulajdona.

58. c) Csésze. Homokos fehér cserép. Türkisz máz. Alatta zegzúgos díszű kereszt és indák. Sultanabad. 13—14. század. Donáth Sándor tulajdona.

58. d) Csésze. Homokos fehér cserép. Zöld máz és alatta fekete növényi dísz és szövetminta. Sultanabad. 14. század, vagy újabb. Dr. Perlmutter Alfrédné gyűjteménye.

58. e) Bambusztörzsalakú virágváza Yen Ti öcsésászárnő alakjával. Porcellán. Türkiszszínű máz. Kína. 18. sz. Dr. Perlmutter Alfrédné tulajdona.

58. f) Ülő nyul; szájában Lingchi. Porcellán. Türkiszszínű máz. Kína. 18. sz. Dr. Perlmutter Alfrédné gyűjteménye.

58. f) Kínai bölcsek és fiúcskák. Öt porcellán szobrocska, összesen nyolc alak ábrázolásával. Színes, főként türkiszszöld zománcdísz. Kína, 18. sz. Dr. Delmár Emil gyűjteménye.

59. a) Nagy tál. Porcellán. Halványzöld máz, alatta bekarcolt virágdísz és szövetminták. Lung Ch'üan yao. Kína, Sung-korszak. (960—1280.) Hopp Ferenc Múzeum.

59. b) Csésze. Kőcserép. Halványzöld máz. (Lung Ch'üan yao.) Kína, Sung-korszak. (960—1280.) Hopp Ferenc Múzeum.

59. c) Tál. Porcellán. Halvány melegzöld máz. Alatta bekarcolt indadísz. Kína. Lung Ch'üan yao. Sung-korszak. (960—1280.) Dr. Herz Henrik tulajdona.

59. d) Bordázott öblös virágveder. Porcellán. Halványzöld máz. Lung Ch'üan yao. Sung-korszak. (960—1280.) Dr. Herz Henrik tulajdona.

59. e) Balluszterváza. Porcellán halványzöld repedezett mázzal. Lung Ch'üan yao. Sung vagy Ming-korszak. Br. Hatvany Bertalan gyűjteményéből.

59. f) Dísz tárgy. Sziklák épületekkel és a halhatatlanok alakjaival. Porcellán. Lung Ch'üan yao. Kína. 18. század. Dr. Csetényi József gyűjteménye.

60. Halványzöld jadeit áldozati edény. Kína. Ch'ien Lung korszak. (1736—1795.) Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Öfensége gyűjteménye.

61. Halványzöld jadeit talpas csésze. Kína. Ch'ien Lung korszak. (1736—1795.) Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Öfensége gyűjteménye.

62. Szürke jadeit virágváza. Kína. Ch'ien Lung korszak. (1736—1795,) Fülöp Józsiás Szász Coburg és Gothai herceg Öfensége gyűjteménye.

63. Öblös sötétzöld nefrit virágváza. Kína. Jelzése: „Chia Ch'ing nien chi.” (1796—1820.) Geleta József tulajdona, Pirtó.

64. Csomózott mongol szőnyeg. Sötétsárga alapon, világos-sárga lótuszindákkal. 19. század vagy régibb. Dr. Herz Henrik gyűjteménye.

65. a) Csésze. Halványvörös cserép. Fehér és kék máz. Madár és növényi dísz. Perzsa. 14. század? Dr. Herz Henrik tulajdona.

65. b) Csésze. Homokos fehér cserép. Világos máz. Alatta kék, barna és zöld növényi díszek, fonadékok és elágazó bordák. Sultanabad. 13—14. sz. Donáth Sándor tulajdona.

65. c) Öblös váza, kék-fehér porcellán, perzsa jellegű növényi dísszel. Kína, Hsüan Te-stilus. Hopp Ferenc Múzeum.

65. d) Palackváza. Keménycserép, kék-fehér mázalatti dísszel. Felső részén bronzveret. Perzsia. 17. sz. Dr. Herz Henrik gyűjteménye.

65. e) Palackváza alsó része. Keménycserép. Szürke, repedezett máz. Alatta kék festés. Japán. 17. század? Zsolnay Keramikai Gyár Múzeuma, Pécs.

66. a) Bronz szíjveret vésett növényi dísszel, poncolt alapon. Lelőhely Magyarország. Hunn-avar korszak. Magyar Nemzeti Múzeum.

66. b) Háromlábú áldozati edény (ting) poncolt alapon, vésett virágdísszel. Bronz. Kína. Ch'ien Lung korszak. (1736—1795.) Hopp Ferenc Múzeum. (Xantus János gyűjtése.)

66. c) Fejpárna. Keménycserép átkarcolt és vörösre égett fehér mázzal. Tz'u Chou yao. Indadísz, apró karikákkal díszített alapon. Kína. Sung-korszak. (960—1280.) Hopp Ferenc Múzeum.

67. a) Csésze. Vörös cserép. Fehér huzat. Lekapart és barnára égett alapon bika és indadísz. Sárgás máz. Amul vagy Rhages. 9—10. század. Dr. Delmár Emil gyűjteménye.

67. b) Fejpárna. Kőcserép fehér mázzal, barnára égett karcolt virágdísszel és Li Tai Poh versével. Kína. Tz'u Chou yao, Ming-korszak. (1368—1644.) Hopp Ferenc Múzeum

68. a) Teáskanna fedéllel. Sokszínű, főképen zöld és vörös porcellán. Európai aranyozott bronzveret a 17. századból. Kína. Ming-korszak. (1368—1644.) Dr. Delmár Emil gyűjteménye.

68. b) Négylábás balluszterváza. Sokszínű porcellán. Kína, Ch'ien Lung-korszak. (1735—85.) Geleta József tulajdona, Pirtó.

68. c) Két pohár. Fehér keménycserép, vörös, zöld, kék, és mangán ibolyaszínű virágdísszel. Kütahja. 19. század. Dr. Kúnos Ignác gyűjteménye.

68. d) Hengeres váza. Keménycserép, sokszínű mázzal. Perzsia, 18. század. Zsolnay Keramikai Gyár Múzeuma, Pécs.

68. e) Tubákos flakon. Porcellán. Sokszínű mintázott díszek. Kína. Chia Ch'ing (1796—1820) kora. Zsolnay Keramikai Gyár Múzeuma, Pécs.

69. Falburkolat-töredékek, domború arabeszkdísszel. Fehér márvány. Lelőhely Bajt el-Khalifa. Özv. Dr. Böckh Hugoné gyűjteménye.

70. Buddhafej. Himalaya-pala. Hellenisztikus Gandhara stílus. Északnyugati India. Kr. u. 1—2. század. Schwaiger Imre ajándéka a Hopp Ferenc Múzeumnak.

71. Buddhafej. Vörös homokkő, barna lakkfestés nyomai-
val. Sziám. Lopburi-korszak. (1100—1350.) Br. Hatvany Ber-
talan gyűjteménye.

72. Buddha. Fafaragvány, arany lakkhuzattal. Burma.
17—18. század. Donáth Sándor tulajdona.

73. Vajrabhairava. Olajfestmény. Vász. Gyantse-Tibet.
18. század? Dr. Delmár Emil gyűjteménye.

74. Dharmapala. Olajfestmény. Vász. Mongolia, 19. sz.
Geleta József gyűjteménye, Pirtó.

75. Shri devi. Olajfestmény. Vász. Mongolia. 19. sz.
Geleta József gyűjteménye, Pirtó.

76. Huszonnyolc Buddha tanítványokkal, és a Boddhi-
szattva találkozása a szerzetessel. Olajfestmény. Vász.
Sziám. 19. század. Dr. Delmár Emil gyűjteménye.

77. Buddha, a boldogok és a szenvedők. Olajfestmény. Vá-
sz. Sziám. 19. század. Dr. Delmár Emil gyűjteménye.

78. Album nyolc festménnyel. Hat színes tájkép mada-
rakkal. Festette Wang Hai Yüen. (Ming-korszak.) Két virág-
kép. Tus. Festette Chiu Kiang. (Kang Hsi-koszak. (1662—
1722.) Dr. Simonyi Semadam Sándor gyűjteménye.

79. Tusfestmények japáni Kanó mesterektől. Köztük egy
Naonobu jelzésével. 19. század. Országos Magyar Iparművé-
szeti Múzeum Könyvtára.

80. Kínai színes fametszetek. 18—19. század. Országos
Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola Könyvtára.

81. Vízfestmények. Selyem. Kína. 19. század. Dr. Delmár
Emil gyűjteménye.

82. a-f) Festmények. Japán. 19. század. Az Országos Ma-
gyar Iparművészeti Múzeum és Iskola Könyvtára.

83. a-b) Két sárkány felhők közt, szerencsejelvényekkel. Ko szű selyemszövet. Kína. 19. sz. Geleta József tulajdona, Pirtó.

84. Két porcellánváza, feketekávészínű mázzal és rajta arany virágokkal és ékítményekkel. Kína. Kang Hsi-korszak. (1662—1722.) Dr. Csetényi József gyűjteménye.

85. Vörös bársony, arannyal átszőve. Török. 16. század. Dr. Herz Henrik gyűjteménye.

86. Hímzett és tükröcskékkal díszített barna szövet. Jáva. 19. század. Zboray Ernő gyűjteménye.

87. a) Függő bronz övdíszek. Bronzkor. Lelőhely Kőszeg. Mautner László tulajdona.

87. b) Függő jadeit övdísz. Kína. 18. század. Hopp Ferenc Múzeum.

87. c) Aranyozott ezüst fülbevalók szerencsejelvényekkel. Kína. 18—19. század. Hopp Ferenc Múzeum.

342/

Azokra a tanulmányokra, melyek többek közt e kiállítás rendezéséhez is vezettek, az első ösztönzést, mintegy huszonhat évvel ezelőtt, Okakura Kakuzo „The Ideals of the East” című művéből nyertem, melyre annak idején Vay Péter gróf hívta fel figyelmet. Különösen sokat merítettem még Friedrich Hirsh, P. Reinecke, Hampel József, Nagy Géza, G. Wilke és G. Contenau műveiből, A. v. Lecoq, A. Grümwedel F. W. K. Müller, Sir Aurel Stein, J. G. Andersson és E. H. Minns művein kívül a velük való személyes érintkezésből is. A kiállítási munkálataimban való támogatásokért köszönetemet kell nyilvánítanom Dr. Petrovics Elek és Dr. Végh Gyula főigazgató uraknak, Dr. Herz Henrik vezérigazgató úrnak, Dr. Márton Lajos, Dr. Móra Ferenc, Csallány Gábor és Dr. Szabó Kálmán muzeumi igazgató, Dr. Fettich Nándor és Dr. Cs. Sebestyén Károly egyet. m. tanár uraknak.

F. T. Z.

BE. 124

(31.241)

HFM Könyvtár
20250828

HFM Könyvtár
20250828